

NÁRODNÉ LESNÍCKE CENTRUM

Lesnícky výskumný ústav Zvolen

Stredisko lesníckej ochrannárskej služby

Ing. Andrej Kunca, PhD.
Ing. Slavomír Findo, CSc.
Ing. Juraj Galko, PhD.
Ing. Andrej Gubka, PhD.
Ing. Peter Kaštier, PhD.
Dr. Ing. Bohdan Konôpka
Ing. Roman Leontovyč, PhD.
Ing. Valéria Longauerová, PhD.
Ing. Miriam Maľová
Ing. Christo Nikolov
Ing. Jozef Vakula, PhD.
Ing. Milan Zúbrik, PhD.

SIGNALIZAČNÉ SPRÁVY O VÝSKYTE ŠKODLIVÝCH ČINITEĽOV V LESOCH SLOVENSKA

01/2012

Banská Štiavnica

19.1.2012

Obsah

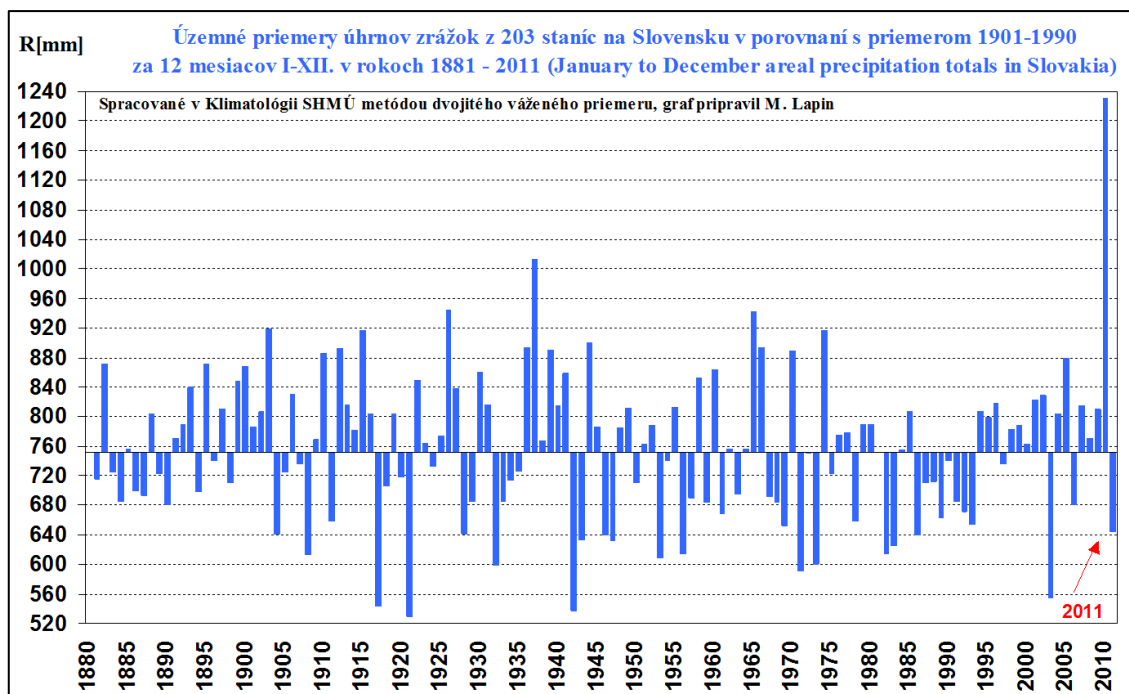

1	Vplyv počasia na škodlivé činitele	3
2	Rakovina bukov	3
3	Kalamita podkôrneho hmyzu	4
4	Kôrovnica kaukazská na jedli na Kysuciach	5
5	Podkôrny hmyz na smrekovci opadavom.....	6
6	Hlásenie L116	7
7	Vydanie publikácií.....	8

1 Vplyv počasia na škodlivé činitele

Nedostatok zrážok v období od augusta do decembra 2011 priamo vplyva na vytvorenie stresu stromom, avšak tento vplyv sa naplno prejaví až v jarnom období. Sucho taktiež vplyva na škodlivých činiteľov:

- zlepšuje podmienky pre vývoj hmyzích škodcov,
- zlepšuje podmienky aj pre parazitoidov hmyzích škodcov
- na druhej strane zhoršuje podmienky pre hubové entomopatogény.

Obrázok 1. Úhrny zrážok zobrazené ako odchýlky od dlhodobého priemeru (Zdroj:

http://www.dmc.fmph.uniba.sk/public_html/climate/RHurbanovo.htm)

Už aj bez sucha bola populácia piadiviek na jeseň 2011 pomerne silná, najmä na západnom (okolo Smoleníc) a južnom (okolo Levíc) Slovensku. Podobne narastá populačná hustota mnišky veľkohlavej, očakávame v roku 2012 čiastočné defoliácie dubových porastov. Tak ako v poslednej gradácii v rokoch 2004 – 2006, aj v bližšej sa gradácii 2013 – 2015 sa bude situácia zhoršovať najprv na západnom Slovensku.

2 Rakovina bukov

Príznaky poškodenia sa prejavujú na koncových konárkoch celoplošným žltnutím listov, neskôr zhnednutím a aj ich opadom. Na vetvách s príznakmi poškodenia listov boli zistené čerstvé čierne nekrotické rany, ktoré sú vpadnuté, a kvôli kalusovaniu dochádza k deformácii vetvičky. Na 2 m dlhej vetve sa môže vyskytovať až 5 takýchto nekrotických rán. V zapojenom poraste môže byť výskyt kmeňov s príznakmi rakoviny buka na cca 20 – 50 % stromov. Na niektorých opadaných vetvách v poraste boli zistené drobné červené plodnice huby *Nectria coccinea*. Táto huba má konidiálne

štádium *Cylindrocarpon candidum*, ktoré sa prejavuje bielym drobnými (1 mm v priemere) vankúšikmi prenikajúcimi cez kôru a pokožku kôry.

Obranné opatrenia:

- Stromy s príznakmi rakoviny kmeňa odstrániť z porastu a asanovať napr. spálením. Zníži sa tým infekčný tlak.
- Znižovať vplyv zveri na vznik poranení kmeňov.
- Poranenia ošetrovať registrovanými prípravkami napr. Pellacol.
- Podporovať druhovú pestrosť drevín v porastoch na úkor bukových monokultúr.

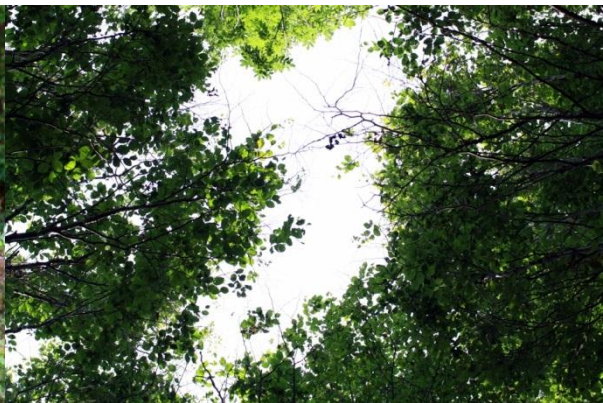
Obrázok 2. Čierna nekrotická rana kôry buka.

Obrázok 3. Červené plodničky huby *Nectria coccinea*

Obrázok 4. Odumreté vetvy viditeľné na porastovom plášti

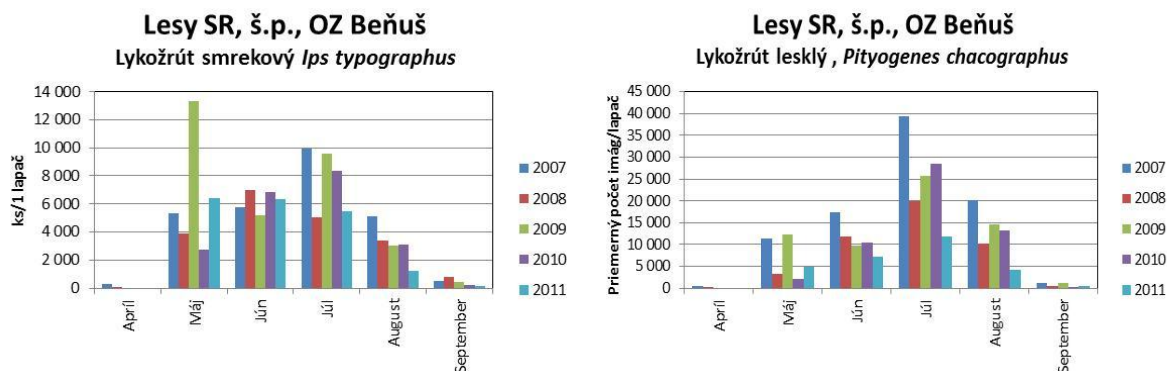

Obrázok 5. Odumreté vetvy koruny dospelých stromov

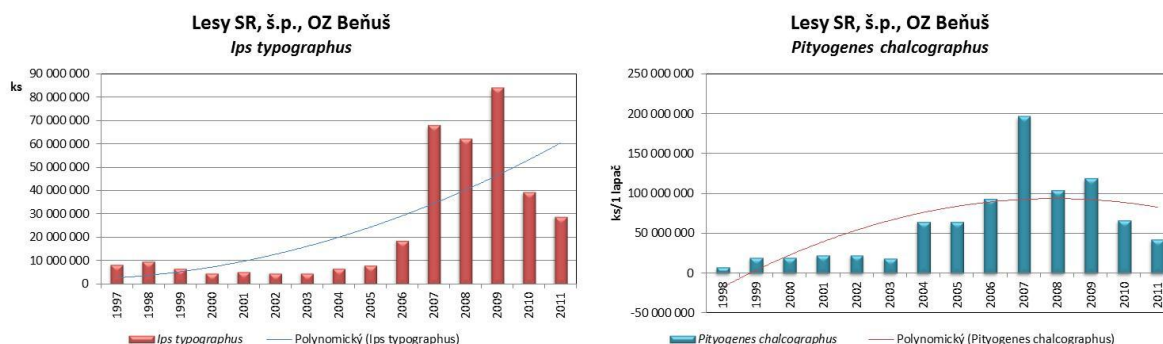
3 Kalamita podkôrneho hmyzu

Keďže jar a začiatok leta boli bohaté na zrážky, vývoj podkôrnych druhov hmyzu bol v tom období spomalený a odchyty chrobákov do feromónových lapačov znížené. Zlepšené klimatické podmienky pre hmyz (t.j. sucho) nastali koncom leta a v jeseni a naplno sa prejavila na populačnej hustote až v jarnom období roku 2012. Prirodzení nepriatelia majú len malý vplyv na radikálne zníženie početnosti populácie lykožrúta smrekového. Navyše, v čase sucha sa znižuje účinnosť

entomopatogénnych húb. Preto očakávame pokračovanie kalamitného premnoženia lykožrúta smrekového v smrekových oblastiach Slovenska aj v roku 2012.

Obrázok 6. Vývoj priemerných odchytov chrobákov lykožrúta smrekového a lykožrúta lesklého v porastoch OZ Beňuš v jednotlivých mesiacoch

Obrázok 7. Vývoj absolútnych odchytov chrobákov lykožrúta smrekového a lykožrúta lesklého v porastoch OZ Beňuš v jednotlivých rokoch

4 Kôrovnica kaukazská na jedli na Kysuciach

V zmiešaných mladinách s jedľou, smrekom, bukom, brezou a smrekovcom sa v niektorých lokalitách na Kysuciach vyskytovalo v lete a v jeseni 2011 poškodenie jedlí kôrovnicou kaukazskou *Dreyfusia nordmannianae*. Tento škodca u nás nie je pôvodným (autochtónnym) druhom, bol do Európy zavlečený v 19. storočí z oblasti Kaukazu. Z tohto dôvodu u nás nemá prirodzených nepriateľov a premnožuje sa na jedli bielej (na Kaukaze na jedli nordmanovej a smreku východnom). Vyhovujú mu výslnné a strmé svahy s južnou expozíciou. Kôrovnice (sú to vlastne vošky) cicajú na ihliciach a kôre vetiev a kmienkov, ktoré následkom poškodenia chradnú a vysychajú. Často je suchý ako prvý terminálny výhonok, na báze býva zdurený. Ihlice sa následkom cicania skracujú a krúčia smerom dole. Poškodzuje mladé porasty bez ochrany materského porastu z umelej, ale aj z prirodzenej obnovy do veku 20-30 rokov. Čím je strom mladší, tým je náchylnejší na odumretie spôsobené cicaním vošiek. Odrastené jedľové mladiny sú odolnejšie, odumieranie sa vyskytuje len ojedinele, no cicanie spôsobuje výrazné skrátenie prírastku.

Obrázok 8. Jedle poškodené cicaním kôrovnicou majú viditeľne skrátenejší prírastok

Obrázok 9. Prezimujúce štádium kôrovnic pokryté bielou voskovitou vatou

Obranné opatrenia

Jediným účinným opatrením je letecký alebo pozemný insekticídny postrek napadnutých jedincov. Ak je to možné, postrek je potrebné vykonať po prerezávke, alebo po odstránení uhynutých jedincov. Odporúčame jarný aj jesenný postrek (2-krát za sezónu). Jarný postrek sa vykonáva po vyrašení vetvičiek, v období, keď sa vošky presunú z kmienkov na nové ihlice. Jesenný postrek býva účinnejší a vykonáva sa od polovice septembra do začiatku októbra. Pred ošetrením je potrebné vybrať územie (porasty) najviac postihnuté a najmä porasty do veku 10 rokov. Pri pozemnej aplikácii je najvhodnejšie používať rosiče.

5 Podkôrny hmyz na smrekovci opadavom

V oblasti Bielych Karpát bol zaznamenaný pomeštný výskyt odumierania starých smrekovcov opadavých vo veku 120 rokov. Kontrolou sa zistila prítomnosť aktívnych chrobačiarov napadnutých fuzáčmi (Cerambycidae). Jednalo sa o veľmi bežný druh na smrekovci, o fuzáča *Tetropium gabrieli*. Je to sekundárny škodca, ktorý sa rojí od začiatku mája do augusta.

LOS navrhuje kontrolu zdravotného stavu aj ostatných porastov s vyšším zastúpením smrekovca na zistenie prítomnosti aktívnych chrobačiarov. Napadnuté stromy, ktoré sú častokrát už „označené“ – otesané dŕtľom, je potrebné vyťažiť a asanovať (mechanicky, chemicky) do konca apríla 2012.

Obrázok 10. Opadaná kôra po intenzívnom poškodení fúzačom *Tetropium gabrieli*

6 Hlásenie L116

V zmysle § 14 vyhlášky č. 297/2011 Z. z. o lesnej hospodárskej evidencii sa „Hlásenia L116“ a „Spotreba prípravkov“ za rok 2011 budú zasielať na Stredisko lesníckej ochrannárskej služby do Banskej Štiavnice do 15.2.2012. Tlačivá zostávajú rovnaké ako minulý rok. Keďže tlačivá „L 116“ a „Spotreba prípravkov“ neboli distribuované cez úrady štátnej správy, je potrebné si ich stiahnuť zo stránky www.los.sk/l116.html.

Vyplnené tlačivá je potrebné poslať buď fyzicky poštou na adresu:

Národné lesnícke centrum
Lesnícky výskumný ústav Zvolen
Stredisko lesníckej ochrannárskej služby
Lesnícka 11
969 23 Banská Štiavnica

alebo mailom na adresu
kunca@nlcsk.org

Pri mailovej verzii každému bude odpovedané, že Hlásenie L116 za rok 2011 bolo prijaté.

LOS
LESNICKÁ OCHRANÁRSKA SLUŽBA

Úvod O nás Kontakt

Úvod O nás Služby Signalizačné správy Chránené územia Usmernenie LOS Právne normy Výskumné projekty LOS

LOS L 115

Škodlivé činitele L 116

Abiotické Elaborát
Antropogénne Seminár
Hmyz Pre OLH
Huby Publikácie
Zver

14 ods. 1) vyhlášky č. 297/2011 Z. z. o lesnej hospodárskej evidencii sa Hlásenia L 116 budú zasielať na LOS tak, ako to bolo aj v predchádzajúcom roku, t.j. do 15.2.2012 je potrebné zaslať vyplnené tlačivo o odlišných činiteľoch.

35 ods. 3) zákona č. 405/2011 Z. z. o rastlinolekárskej starostlivosti sa Evidencia spotreby prípravkov lesa bude zasielať na predpísanom tlačive na Stredisko LOS, Banská Štiavnica taktiež do 15.2.2012.

Vyhláška č. 297/2011 Z. z. o lesnej hospodárskej evidencii

§ 14
Prechodné ustanovenia

(1) Evidenčné výkazy za rok 2011 sa vyhotovia podľa predpisov účinných do 31. decembra 2011; na ich predloženie sa primerane použije § 12 ods. 4 až 6.

V zmysle § 35 ods. 3) zákona č. 405/2011 Z. z. o rastlinolekárskej starostlivosti

§
35
Vedenie záznamov o prípravkoch na ochranu rastlín a nahlasovanie údajov

(3) Profesionálny používateľ v lesnom hospodárstve je povinný viesť evidenciu spotreby prípravkov na ochranu rastlín s uvedením spôsobu aplikácie a miesta aplikácie a predložiť ju poverenému lesníckemu centru k 15. februáru nasledujúceho kalendárneho roka.

Hlásenie L116 a Evidencia spotreby prípravkov

Lesnícka ochranná služba každoročne spracováva viac ako 3000 hlásení L116 až z 80% plochy lesov SR. Na základe týchto hlásení sa hodnotí výskyt jednotlivých škodlivých činiteľov v lesoch Slovenska za dané rok.

Návštevy
Celkom 12425
Týždeň 232
Dnes 5
Online 1

Obrázok 11. Lokalizácia umiestnenie Hlásení L116 na stránkach www.los.sk/l116.html

7 Vydanie publikácií

V druhom polroku 2011 bola vydaná publikácia, ktorej autormi sú pracovníci LOS:

ZÚBRIK, M., KUNCA, A., 2011: Hmyz a huby našich lesov: atlas škôd na drevinách spôsobených hmyzmi a hubovými škodlivými činiteľmi. Národné lesnícke centrum, Zvolen, 200 pp. ISBN 978-80-8093-143-8.

Táto kniha je jedným z výstupov projektu financovaného z Programu rozvoja vidieka 2007-2013. Kniha je prístupná na NLC - Ústav lesného poradenstva a vzdelávania Zvolen, záujemcom je odovzdávaná na podpis zdarma (kontakt: Ing. Balogh, PhD. 0911-665 293).

